

THE FUNCTIONS OF DIDACTIC DIALOGUE AS A SPECIAL FORM OF COMMUNICATION

Ludmila CUTCOVSCHI,
Lector-asistent, USM
doctorandă,
 Institut de Științe ale Educației,
 cutcovschi.ludmila@gmail.com

Abstract: This article is mainly about the development of communicative competence and above all about communication. Communication in education is possible and is achieved through dialogue. Dialogue is one of the most important tools of modern teaching. The educational process is achieved through communication, and foreign languages in particular are learned through communication and for communication.

Keywords: communication, communicative competence, didactic dialogue, dialogue rules, dialogue functions.

Școala modernă și exigențele de formare ale elevilor în școala modernă au condus la structurarea unor noi priorități în câmpul obiectivelor educaționale. În prim plan se situează dezvoltarea competențelor funcționale, de comunicare, aplicabile în diverse sarcini și situații. Științele educației promovează ideea că cea mai bună pregătire este oferită de un învățământ care asigură nu numai dobândirea cunoștințelor, ci și o gamă bogată de competențe, funcționale pe parcursul vieții. În funcție de nivelul de dezvoltare a acestora se apreciază calitatea procesului educațional. [1, 28] de fapt acestea sunt așteptările de la o școală modernă: să pregătească pentru viață, lucru care stă la baza Curriculei Naționale și a altor documente normative școlare. Învățarea, susține cercetătorul D. Oroșan, principala activitate a copilului școlar are loc prin comunicare și că între aceste două procese legătura este indisolubilă. [7,4]

Regulile de bază ale comunicării, cercetate amănunțit de către savanții științei educaționale, trebuie menționate:

- nici o comunicare nu este pur informativă. Orice comunicare poartă amprente personalității celui care comunică
- în comunicare există o moralitate a întrebării și a răspunsului
- comunicarea presupune schimbarea ușoară a subiectului în funcție de interesele partenerului
- a fi diplomat într-o comunicare înseamnă a te arăta interesat de ceea ce spune partenerul
- comunicarea nu tolerează de a arăta greșeala interlocutorului față de alți parteneri antrenați în discuții
- comunicarea eficientă nu acceptă întreruperea partenerului și exclamația **Nu aveți dreptate.** [2, 50]

Educația are loc între doi sau mai mulți oameni. În școală educația există prin relația dintre profesor și elevi. Educația este o parte integră a procesului de socializare. Scopul educației este ca elevul să poată acționa independent și să conștientizeze și să aprecieze valori, fapte, norme, și persoane. Obiectivul școlii trebuie să fie de a educa elevii să devină independenți și responsabili ca mai târziu, atunci când vor fi maturi să se folosească de aceste aptitudini și să poată participa activ la procesul care se numește viață. A acționa independent și conștient în mediu folosind mijloacele lingvistice și comunicative învățate în școală este prerogativa școlii moderne. Comunicarea are aici sensul de un act de înțelegere comun unde se cunoaște pe sine, dar și disputele cu alte persoane. Capacitatea de comunicare presupune și capacitatea de dialogare. Fără purtarea dialogului rolul educației ar fi mult mai redus. Ca să poți participa la dezbateri tot e nevoie de competență de comunicare. Relația dintre două persoane, care cauzează educația se bazează, de cele mai multe ori, pe dialog. Pentru ca școala să poată avea un efect educativ, ea trebuie să stimuleze abilitățile de comunicare. Aceasta înseamnă că elevii în școală trebuie să-și dezvolte competența de comunicare. Aici se are în vedere posibilitatea de a asculta activ alți interlocutori ca să cunoască alte păreri și să le poată dezbate. De asemenea intențiile și scopurile personale trebuie să fie articulate și reprezentate, dar și rezolvările conflictelor se datorează competențelor de comunicare. Elevul trebuie să fie în situația să poată să se angajeze în discuții și să poată să riposteze sau să schimbe/ dezvolte anumite teme. Baza capacității de a dialoga începe din școală, unde copiii învață să discute unul cu celălalt, să depășească momentele de timiditate și să facă schimb de păreri. [8, 26] Elevii învață în școală să se exprime corect. Ei își dezvoltă capacitatea să se prezinte prin mijlocul limbii în fața publicului. Copiii învață necesitatea regulilor discuției, să le dezvolte și să le respecte în dependență de situație. Ei cercetează formele de dialog, le analizează și le practică. Ei cunosc limba în diferite forme ca mijloc de înțelegere sau de rezolvare a conflictelor. Astfel limba servește de asemenea formării personalității și competenței sociale. La lecții copiii au multiple posibilități de a dialoga unul cu altul și pot să facă schimb de idei și păreri și pot să învețe împreună sau unul de la altul. Copiii trebuie să aibă timp pentru activități creative și ludice în care vorbirea poate fi obiectul descoperirilor. O astfel de cultură de dialog trebuie să fie inițiată în școală. Aici copiii învață să se exprime clar și corespunzător și să asculte. Totuși trebuie alese astfel de conținuturi care să le trezească interes elevilor, așa încât ei să-și dorească să reflecteze la aceasta, să vorbească despre aceasta și să asculte pe cineva. Profesorul poate împreună cu clasa să aleagă un anumit text sau carte, sau forma de lucru etc., ceea ce constituie un avantaj enorm în procesul de învățare a limbilor străine.

Prin dialog se dezvoltă competența de comunicare. Strategiile lingvistice și didactice speciale prezintă o formă specială de comunicare care asigură elevului niște abilități pentru tot restul vieții. Prin dialog elevul învață cum să comunice, să urmărească, să reflecte, să repete, să-și ignore frica și neîncrederea. Datorită dialogului, el, elevul își mărește capacitatea de a comunica, el oferă niște premise, care nu oferă nici o alta strategie: [9, 29]

- aspecte, subiecte și puncte de vedere sunt explicate în timpul unui dialog;

- câmpul de cunoaștere al elevilor este mărit;
 - gândirea productivă servește explicării propriilor idei;
 - elevii învață responsabilitatea unde își verifică propriile răspunsuri;
 - părerile elevilor sunt confirmate în timp ce câștigă convingere și încredere și învață să-și reprezinte punctul propriu de vedere;
 - este stimulat comportamentul social și democratic elevilor prin critica colegilor.
- [11, 61]

Dialogul este o discuție care trebuie purtată între parteneri echivalenți în baza unor reguli comune. Decisiv pentru dialog este recunoașterea reciprocă, dispoziția de a dialoga și dispoziția de compromis. În dialog se realizează relațiile EU – TU [4, p.70]. Relația educativă cu un caracter dialogic presupune obligația dintre EU și TU, care este mai mult decât o legătură „unul lângă altul” și mai mult decât relația unui copil care se formează și se dezvoltă, spre deosebire de un matur care urmărește dezvoltare acestui, o protocoalează și prognozează.

Dialogul poate fi caracterizat în linii generale după părerea cercetătoarei Tabea Becker prin:

- interacțiunea față în față, partenerii stau vis-à-vis și comunică, sau la o anumită distanță unul față de celălalt (discuțiile telefonice sau prin intermediul calculatorului (skype, facebook etc.)
- aparența și producerea dialogurilor specifice planificate;
- turn-taking, schimbul regulat al partenerilor;
- anumite exemple și scheme comunicative corespunzătoare scopurilor comunicative.

Aceste exemple se exprimă în forma așteptărilor reconstructive în diferite forme de dialog. [3, 30]

Dialogul didactic este reprezentat ca o formă specială a comunicării care cuprinde trei funcții didactice relevante:

- ca obiectiv: prin dialog să se dezvolte competența de comunicare;
- ca un mediu de instruire: competența de comunicare se formează și se dezvoltă în baza dialogului didactic;
- ca context de instruire; cercetările demonstrează că drept rezultat al interacțiunii copil-matur se dezvoltă toate formele de dialog. De aici rezultă ideea că interacțiunea dintre elev-profesor trebuie să stimuleze sistematic dialogul ca parte componentă a procesului instructiv-educativ.

Școala și cariera demonstrează cât de importantă poate fi competența comunicativă pentru cariera personală, școlară și profesională. Obiectivul general de învățare al predării limbilor străine comunicativ-funcționale este capacitatea de a înțelege și de a comunica (competență comunicativă)care la rândul său este alcătuită din trei componente:

- de conținut
- social
- lingvistic [6, 17]

Limbajul și competența comunicativă pot fi promovate în clasă prin intermediul dialogurilor. Limbajul este folosit de oameni ca mijloc de schimb de informații și se bazează pe procese cognitive și se caracterizează prin condiții sociale. [12, 3] În dialog, toate cele trei forme de învățare sunt legate reciproc și îi permit elevului să învețe într-un mod diversificat, deoarece pot fi incluse din nou și din nou gânduri noi, care sunt prezentate de diferiți participanți și la care individul probabil nu s-ar fi gândit niciodată independent. Astfel are loc învățarea reciprocă. Nivelul de cunoștințe, rolul subiectul lecției este, de asemenea, în mod constant influențat de dialog. Dialogul integrează astfel complexe emancipatorii și obiective. Există trei locuri sistematice pentru dialog. Lecția centrată pe elev, solicită elevilor participarea lor, deci subiectul educației aparține încă de la început domeniului orientat spre acțiune. Lecțiile cu un caracter interactiv presupune un mod în care există o luptă pentru sens și acceptare a opiniilor, a regulilor, a normelor și a valorilor, o dispută dintre pro și contra argumente, a avalanșă al asaltului de idei, discuții uneori fierbinți. Profesorul nu poate determina și nu trebuie să decidă singurul răspuns sau soluție corectă, aici el implica la fel toți elevii care în cele din urmă găsesc o soluție comună sau un compromis. Acest lucru se va întâmpla mai ales în dialogurile de interpretare și dialogurile deschise. În dependență de conținuturi, subiecte, mediu etc. vor exista dialoguri de rezolvare a problemelor și dialoguri de interpretare și discuții deschise.

Un dialog poate avea loc la începutul lecției, unde dialogul poate stârni interes și genera motivație, dar pot fi repetate și verificate cunoștințele anterioare. [4, 126] Un dialog poate fi folosit și pentru a planifica următoarele ore. În faza de consolidare și aplicare, dialogurile pot fi folosite pentru aprofundarea, transferul și sistematizarea cunoștințelor și aptitudinilor, dar și pentru a aplica ceea ce a fost învățat în situații noi. Un dialog poate funcționa și ca o concluzie, pentru a rezuma din nou, pentru a crea o imagine de ansamblu sau pentru a vedea cât au însușit elevii la lecție. Aici sunt utile meta-discuțiile despre lecții. Lecțiile de limbi străine unde dialogul constituie una din strategiile didactice de bază necesită un metalimbaj și anume comunicarea despre comunicare, ca să se explice elevilor ce au de făcut și ce se cere de la ei, atât în mod individual cât și în grup sau în parteneriat. Discuțiile despre dialog au drept scop îmbunătățirea relațiilor sociale dintre colegi și respectiv evitarea conflictelor sau rezolvarea situațiilor de conflict. Comunicarea despre comunicare duce în mod normal la o cooperare reușită, deși acest lucru nu înseamnă ca orice dialog va fi doar un dialog constructiv. De fiecare dată există riscul eșuării comunicării și atunci iarăși apelăm la competențele de comunicare. Competențele de comunicare nu pot fi învățate la perfecție, mai ales că subiectul comunicării este factorul uman, dar analiza actelor comunicative în timpul dialogului sau după dialog, vor îmbunătăți cu siguranță arta comunicării ale elevilor.

Educația și instruirea au loc în mare parte sub forme de dialog. Prin dialoguri în clasă se poate elibera independența și activitatea intelectuală a elevilor, se pot susține forme de învățare care promovează independența, se încurajează capacitatea de a se angaja în dialog și se dezvoltă forme democratice de comunicare. [5, 11] Lecția înseamnă comunicare, ceea ce înseamnă că lecția ar trebui să creeze suficient spațiu liber pentru ocaziile potrivite de a vorbi. Promovarea puternică a abilităților de comunicare și a

dorinței elevilor merită cu siguranță efortul de a încerca. Și cât de mare este importanța și valoarea competenței comunicative în programele de învățământ moderne și cât de mult trebuie să exerseze, să investească și să se califice profesorii și de cât angajament și abilitate are nevoie un profesor pentru ca elevii să fie provocați și încurajați de către profesor de a dialoga.

În familie, copilul învață să vorbească. Ia parte la discuțiile în familie și cunoaște diferite forme de dialog. Pe lângă familie, școala este un loc central unde elevii pot învăța cum să folosească limba în mod semnificativ, pe lângă folosirea limbii. Prin urmare, sarcina școlii trebuie să fie de a face elevii mai capabili și mai dispuși să se angajeze în dialog. Omul trăiește în limbaj și este modelat de limbaj. Rolul școlii, familiei și societății, triumfiul, mediul în care se află și se formează elevul, este de a-i face pe elevi să înțeleagă cât de mult înseamnă limbajul pentru autorealizarea umană. Atunci pedagogia trebuie să acorde acestor procese toată atenția, să-i ghideze pe elevi educațional și să evite amenințarea dezvoltărilor nedorite. Limba nu mai este subiectul unei discipline printre altele, al folosirii și cultivării limbii, ci se mută în centrul întregului învățământ. Oamenii stăpânesc aceste forme de dialog, dar nu prin naștere. Abilitățile nu ne sunt înnăscute, dar profesorii trebuie să le învețe și să le încerce. Există diverse forme de dialog care pot contribui la o conviețuire de succes și pot ajuta la apropierea oamenilor. Fiecare persoană ar trebui să aibă astfel de forme de conversație pentru a putea contribui la integrarea sa în societate, să participe la ea și să aducă o contribuție la viața socială.

Caracteristicile dialogului îl avantajează față de alte acte comunicative și-i sporesc rolul și semnificația în didactica modernă, fiindcă se bazează pe constructivitatea învățării, trezește și mărește interes și inițiativă, elevul este în centrul procesului instructiv, iar metodele servesc doar ca mijloc de realizare a obiectivelor, cultura reflectării și feedbackului ocupă o poziție înaltă. Rolul profesorului se reduce la faptul că îi pune la dispoziție o anumită cantitate de cunoștințe tematice și are grijă ca elevul să le însușească și să le aplice.

Dialogul didactic, ca orice activitate socială presupune o pregătire specială, un cod de legi sau reguli, o atitudine și nu în ultimul rând dorința de a comunica. Este important ca interlocutorii să aibă senzația că există timp pentru dezbateri la o anumită temă. Timpul dă siguranță în rezultatul căreia apar idei cu ajutorul cărora elevii pot contribui la cursul discuției. Profesorul și elevii trebuie să se atârne unul față de celălalt cu toată seriozitatea. Elevul trebuie să se simtă ca este o persoană respectată, iar aportul său valorează. Numai astfel el poate participa la discuție. Elevul trebuie să ateste faptul că el este recunoscut ca o personalitate în colectiv. Spontaneitatea elevilor nu trebuie să fie inhibată prin expresiile de genul „folosește enunțuri complete”. [10, 98] Dialogul poate să aibă funcția de explicare, înțelegere, unire, constructivă, cât și de descărcare. Orice dialog are un moment nederijabil. Nu se poate de știut în prealabil ce direcție va lua conversația. Cursul dialogului este greu prevăzut. Dialogul are funcție comunicativă, deci el poate uni alți oameni dar poate și să-i despartă. Dialogul se poate dezvolta singur. O discuție poate avea loc și cu oameni străini și spontan. De cele mai multe ori dialogul

reuşeşte atunci când interlocutorii au interese comune și sunt interesați să dialogheze. [11, 81]

Dialogul trebuie să fie construit astfel, încât să creeze posibilitatea continuării exprimării a vorbitorului de către ascultător. Există, prin urmare, forme de dialog care contribuie la apropierea oamenilor. Fiecare om trebuie să dispună de astfel de forme ca să se poată realiza în societate și să poată lua parte și să contribuie la viața cotidiană. Societatea are nevoie de tineri care posedă competențe de comunicare, fiindcătindem spre o societate democratică, iar societatea funcționează într-un mod democratic în baza dialogului. Omenirea posedă formele de dialog, dar ele nu sunt un datum, ci noi trebuie să învățăm și să le dezvoltăm. Copilul învață să vorbească încă în familie. El ia parte la discuțiile dintre membrii familiilor și învață diferite forme de conversație. Școala este alături de familie un loc principal unde elevii pot învăța nu numai utilizarea limbii, dar și cum ea se practică într-o formă de comunicare. Una din sarcinile școlii trebuie să fie dezvoltarea competențelor de comunicare pentru că noi înțelegem ce importanță are posesia limbilor străine în viața omului, cât de semnificativă este utilizarea limbilor străine pentru formarea și dezvoltarea omului, atunci și pedagogia trebuie să acorde o atenție deosebită competenței de comunicare. Întreg proces educațional are drept pilon competența de comunicare realizată prin intermediul dialogului didactic. Competențele de comunicare atât de importante pentru procesul educațional le vor folosi elevilor pentru toată viața, iar una din funcțiile principale ale învățământului este să formează pe copil ca o personalitate pregătită de viață.

Bibliografie

- Albulescu M., Albulescu I. *Studiul disciplinilor socio-umane. Aspecte formative: structura și dezvoltarea competențelor*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2002, 119 p. ISBN: 973-35-1325-3
- Bărbuță I., Callo T., Constantinovici E., Cojocaru-Zavadschi A., Cucu L., Gorea A., Savin A. *Predarea și învățarea limbii prin comunicare. Ghidul profesorului*, Chișinău, Cartier, 2003, 204p. ISBN: 9975-79-211-1
- Becker T. *Mündliche Kommunikation. Grundlagen der Deutschdidaktik*. Schneider Verlag: Hoehengehren GmbH, 2005. 373 S. S.55-72. ISBN: 978-3-658-00886-4
- Dușu O. *Nevoia de dialog*, Constanța: Europolis, 1998. 126p.
- Ernst O. *Praxis der Rede und des Gesprächs. Ein Ratgeber für den Leiter*, Berlin: Verlag die Wirtschaft, 1971. 111S.
- Müller H. *Mit Schülerinnen und Schülern im Dialog. Theoretisches Grundwissen* Berlin, 2002. 123 S. S.21- 29. ISBN: 3-8241-0180-9
- Oroșan D. *Comunicarea didactică, model de formare a competențelor comunicative la elevii ciclului primar*, Chișinău, 2005, 156 p.
- Schröder H. *Didaktisches Wörterbuch*. 3. Auflage. München, Wien R. Oldenburg Verlag, 2000. 427 Seiten. S.186-188
- Siek-Piskozub T. *Jocuri și activități distractive în învățarea limbilor străine* Iași: Polirom, 1997. 126p.
- Traub S. *Gespräche führen - leicht gemacht. Gesprächsziehung in der Schule* Hueber Verlag, 2001. 187 S.
- Wilske L. *Sprachkommunikation und Sprachsystem: Fremdsprachenmethodik*. Leipzig: WEB Verlag Enzyklopedie, 1983. 254S.
- https://www.tu-chemnitz.de/phil/ifgk/germanistik/gf/Glossar.html#kom_kompetenz